

La pel·lícula
de la història

El barber, el dictador i el pianista

Francesc M. Rotger

Unes quantes estrenes recents, a la cartellera cinematogràfica de Palma (qualcuna d'elles, una reposició; amb honors d'estrena, però) han coincidit en apropar-se a algunes de les fites més terribles i, al mateix temps més significatives, de la nostra Història més o menys recent (em referesc al segle XX i al que duem, tampoc no massa, del XXI). Aquest grapat de títols reflecteixen aspectes com el nazisme (i els seus camps de concentració), la Revolució Cultural xinesa i, en un àmbit més proper a nosaltres (en proximitat cultural i en proximitat en el temps), la dictadura militar argentina i la desesperada situació econòmica per què travessa, ara mateix, aquest país americà.

No només per cronologia (de la seva filmació i del moment històric que reflecteix), sinó també perquè parlem d'una obra mestra del cinema, m'hauria de referir, en primer terme, a *El gran dictador*, pel·lícula de Charles Chaplin, que tornava a les nostres cartelleres em sembla que, més o menys, un quart de segle després que la po-

guéssim veure per primera vegada (no se si és necessari recordar que, fins aleshores, aquest tipus de llargmetratge havia estat prohibit a Espanya, per això la gent que podia s'anava a Perpinyà, que per aquesta raó es convertí en el suposat paradís del cinema clandestí; fins que descobrirem que, a més a més, era una ciutat molt agradable i que havia estat capital del Regne de Mallorca). Com és sabut, Chaplin interpreta dos personatges: un barber jueu i un dictador que és una paròdia ferotge de Hitler; però, molt particularment, realitza una crítica radical del feixisme, que té en el discurs que pràcticament tanca la pel·lícula la seva síntesi més explícita; un discurs que ens emocionava, als que érem joves i vivíem en plena Transició política quan es va estrenar *El gran dictador*. Un polonès d'origen jueu, Roman Polanski, que és, al mateix temps, un altre dels creadors destacats de la història del cel·luloide, s'apropa a la tragèdia desencadenada pel nazisme al seu país d'origen amb *El pianista*, que guanyà la Palma d'Or al darrer Festival de Cannes.

Les deportacions de la Revolució Cultural xinesa representen el rerefons de *Balzac y la joven costurera china*, pel·lícula de Dai Sijie a partir de la seva pròpia novel·la; mentre que la repressió de la dictadura militar argentina, contemplada des del punt de vista d'un nin, constitueix la línia argumental de *Kamchatka*, de Marcelo Piñeyro, amb un tercet d'interprets de luxe: Cecilia Roth, Ricardo Darín i Héctor Alterio. *Lugares comunes*, d'Adolfo Aristarain, que protagonitzen Federico Luppi i Mercedes Sampietro, es podria concebre, en certa manera, com a una mena de segona part de *Kamchatka*: no és ben bé una pel·lícula històrica, és una pel·lícula que, en molts dels seus aspectes, dels seus detalls, reflecteix la tremenda crisi (no tan sols econòmica, potser també de valors; i d'esperança) que pateix la societat d'aquell mateix país, després de patir, com una referència encara pròxima, aquella mateixa dictadura. És, per tant, un document de la història d'ara mateix. ■